

Rambuže i Posle: Proces Mirs U Praksi

Author: [Anthony Borden](#)

Kredibilitet međunarodne zajednice je najveći gubitnik iz Rambuže. Tesko je očekivati da će i u martu biti postignut krhki konsenzus o roku NATO-a. Posto Milosevic nije dao svoj pristanak u Rambužu, sta bi ga moglo prisiliti da to uradi nekoliko sedmic

Razmak između apsolutnog kraha i nečega što bi se moglo nazvati neuspehom na razgovorima o Kosovu u Francuskoj bio je jedan čas.

Tokom finalnog dana razgovora o Kosovu u Rambužu, glasnogovornik SAD-a Džejsms Rubin pokušavao je da zadrži osmeh trudeći se da da pozitivnu glazuru onome što je izgledalo kao potpuni kraj pregovora. Posle 17 dana intezivnih pregovora i usijanja pretnji bombardovanjem Jugoslavije od strane NATO-a, izgledi za sporazum su bili losi. "Mir nije događaj", Rubin je rekao masi novinara oko podneva. "To je proces."

Bila je to neverovatna izjava koja je dosla od onih istih ljudi koji su citav Rambuže zamislili upravo kao "mirovni događaj". Konferencija je organizovana na brzinu u roku od mesec dana posle masakra u Racku, a veci deo priprema za mirovni sporazum su u stvari zamenile pretnje krstarecim raketama.

Ako su takvi "odvojeni" pregovori iza zatvorenih vrata bili uspesni u slucaju Bosne i Severne Irske, zasto se ne bi preskocili detalji i recept odmah isprobao na slucaju Kosova? Zaista, Rambuže je sazvan pre planiranog sastanka kosovskih Albanaca koji je trebalo da se održi u Becu i bude kljucan za usaglasavanje zajednicke platforme Albanaca o krizi. Ali, uz očekivanja da će kosovski Albanci na kraju prihvatiti bilo šta - jedva da su bili konsultovani od strane SAD-a na razgovorima o Kosovu prole jeseni - zapadne sile su verovala da je predsednik Jugoslavije konacno sateran u cosak. Postigni dogovor o Kosovu do datog roka, ili se suoci sa najgorim scenarijom NATO-a.

Ali u trenutku kada je Rubin govorio da je "mir proces" u Palati oslobodjenja, pregovaraci nisu imali nista u rukama. Jugosloveni, koje je predvodio predsednik Srbije Milan Milutinovic, ali koji su bili potpuno odgovorni Milosevicu, su odbijali rasporedjivanje NATO-a na Kosovu - koje se smatralo uslovom sine qua non bilo kakvog sporazuma. Naravno, i nezavisnost je bila iskljucena.

Medjutim, odbijanje od strane Albanaca bilo je najveća frustracija (i iznenadjenje) za predstavnike međunarodne zajednice. Hasim Taci, 29, komandant Oslobodilacke vojske Kosova (OVK) i šef delegacije kosovskih Albanaca, objavao je da potpise bilo šta - uprkos pretnji, kako su kruzile glasine, da će Amerika službeno proglasiti OVK "teroristickom organizacijom" ukoliko se ona ne da svoj pristanak.

Medjutim, očigledno je da se kljucno pitanje ticalo nezavisnosti: Albanci su zahtevali takav jezik kojim bi se dala legitimnost referendumu posle trogodišnjeg međunarodnog protektorata o statusu pokrajine. Isto tako vazan, medjutim, bio je i status same OVK, za koju je stajalo u dokumentima da će biti razoruzana i rasformirana. Mnogi detalji politickog resenja osiguravaju vraćanje autonomije na Kosovu i drasticno ogranicavaju moc srpskih snaga da vrše represiju nad Albancima u pokrajini. Ali, pogotovo posto je Beograd odbio kljucnu vojnu komponentu dogovora, predstavnici OVK nisu imali nameru da dignu ruke od svoje borbe.

Tako je stvorena nocna mora za posrednike. Posto su i Albanci odbijali sporazum, pretnja bombama NATO-a koje bi pljustale na nepopustljivog Milosevica - sto je scenario koji su zagovarali ministar spoljnih poslova Velike Britanije Robin Kuk i drzavni sekretar SAD-a Medlin Olbrajt - bas i nije bila jasna. Kada je poslednji "rok" prosao, šest ministara spoljnih poslova odrzali su sastanak, a dok su novinari kretali u kasarnu gde se odrzavala poslednja konferencija za stampanje, Rubin je jos uvek "natezao" vreme. Mobilni telefoni su besomucno zvonili, novinarima je javljeno o novim borbama na Kosovu, i izgledalo je da je pravi balkanski rat na pomolu.

U svako slucaju, Rambuže je spasen jednom vesto sklopljenom recenicom Vetona Surojia, vodeceg novinskog urednika na Kosovu, koje je u proslosti radio za BBC i bio politicki aktivista, izrecenom u poslednjim minutima. Kristofer Hil, Ambasador SAD u Makedoniji i glavni posrednik na razgovorima, ucinio je poslednji pokusaj da odmeri stav Albanaca u nadi da će osigurati Tacijev pristanak. Suroi ga je prekinuo i obrazlozio znacaj zajednickog da, predlozivši formulu na koju bi svi pristali: "Delegacija Kosova uz konsenzus smatra da može da potpise Dogovor za dve nedelje posle konsultacija sa narodom Kosova i politickim i vojnim institucijama." Kljanje glavama u znak pristanka u sobi znacilo je da je ovaj predlog prosao.

Ovo i jos dva druga pitanja koja se ticu bezbednosti i referenduma o nezavisnosti u buducnosti su brzo otkucana. Umnozene kopije na engleskom su otstampane za vec nervozne ministre cak i pre nego sto je

proizvedena verzija na albanskom jeziku za same delegate.

Nekoliko minuta kasnije, sekretar spoljnih poslova Robin Kuk objavio je "znacajan dogovor" izmedju strana, dok je samo ostalo da se detalji o "sprovođenju" dogovora usaglase na jos jednoj konferenciji u Francuskoj 15. marta. Olbrajtova je proglasila, "Zagusenje koje je visilo nad kosovskom krizom tako dugo je prevazidjeno."

Pa, ako je mir proces, onda je ovo nekakav proces. Najgora interpretacija je da je Milosevic opet pobedio. Dok su samo pre nekoliko dana vazdusne snage bile u stanju mobilnosti za napad, on se izmakao omci a da se nista nije dogovorilo. Stavise, on je jos jednom dobio potvrdu podrške Zapada za njegov kljucni cilj koji se tice odrzanja granica Jugoslavije. Nekoliko nedelja krvoprolica na terenu pre sledecih pregovora ce dati zamajac militantnim Albancima i razbiti njihov krhki konsenzus u komade. Ma kako bila vesto sklopljena, Suroijeva elegantna recenica ostavlja sve opcije ovorenim.

Moglo bi se takodje reci da je radikalna linija u OVK je izgradila svoj politicki ugled medju kosovskim Albancima. Izvesno je da je dosao kraj premoci koju je dugo uzivalo mirovno krilo na celu sa Ibrahimom Rugovom.

Dok frustrirani Zapad okrivljuje "obe strane" (senke Bosne) i dok se zadovoljava time da je makar pokusao da resi problem Kosova, on sada moze da skine Kosovo sa dnevnog reda na neko vreme dok rat se rat na terenu rasplamsava. Vreme je da se skine prasina sa najgorih mogucih scenarija sireg rata na juznom Balkanu. Sledeca stanica - Makedonija.

Medjutim, takva provalija nije neizbezna. Mnoge stvari ce biti odlucene u toku sledece dve nedelje. "Uradili smo najbolje sto smo mogli," rekao je Hil na odlasku posto je dao poduzi intervju grupi novinara. "I ja mislim da smo uciniли mnogo", dodao je. Efektna glazura koju je Rubin dao rezultatu u Rambujeu sprecila je pojavljivanje najgorih mogucih naslova u novinama sledeceg dana. Ali, mir je zaista proces, i ukoliko je Rambuje otvorio put nastavku konstruktivnih pregovora, onda to predstavlja znacajno dostignuce. Bezbroj konferencija je odrzano u vezi sa Bosnom dok ona glavna u Dejtonu nije okoncala rat.

Jasno je da su pogresan potez kosovske delegacije - i njihova neodlucnost - dve najvece strateske greske. Medjutim, ako se obezbedi konacni dogovor - ukljucujuci i potpis OVK - u nedeljama koje dolaze, albanska delegacija ima mnogo toga da dobije. Kao i mnoge druge disidentske i 'podzemne' grupe u post-komunistickim zemljama, albanski pokret ima nacionalni a ne politicki predznak, a Rambuje im mozda pomogne da otpocnu svoju politicku tranziciju.

"Pravi pregovori su bili oni izmedju civilnog i vojnog krila Albanaca", rekao je kasnije jedan Albanac blizak delegaciji, "i civilna strana je pobedila." Sledece pitanje je kada ce OVK postati "Oslobodilacka partija Kosova"? Zaista, kljucni razlog za Tacijevu zabrinutost je dotaknut u sporednom sporazumu ne da se OVK rasformira, vec da se transformise u profesionalne policijske/bezbednosne snage -- ili cak, kako je rekao Kuk u naznakama - mozda i multi-etnicke snage.

U medjuvremenu, iako je njegova pozicija puna rupa, Beograd izgleda da je prihvatio neku vrstu albanske samouprave, i neku vrstu medjunarodnog vojnog prisustva na Kosovu. Zamenik premijera Vuk Draskovic, veliki kameleon srpske politicke scene, poceo je da govori o "medjunarodnoj pomoci" pri "razoruzavanju terorista." Ukoliko je takav jezik signal za Milosevicevu kampanju sa ciljem da se proda ideja o trupama kod kuce, onda mozda sledeci sastanak sredinom marta u Normandiji i donese dogovor. Uvek je bilo nerealan ocekivati da ce Milosevic ustupiti pravu kontrolu nad Kosovu u toku kratkih pregovora.

Mada sila uvek predstavlja kljucni deo pregovarackog procesa, balkanski lideri ipak ne vole da tako ocigledno ustupe pred pretnjama. Medjutim, ono sto preostaje je fundamentalni problem koji se tice komande i kontrole: Beograd hoce Ujedinjene nacije, Amerikanci insistiraju na NATO-u, ali mozda se nadje nekakav kreativan naziv kojim bi se skrpio kompromis i po tom pitanju.

Medjunarodna zajednica je verovatno izašla kao najveći gubitnik Rambujea. Vasingtonu i Londonu je i ovako bili prilicno tesko da postignu sporazum po pitanju pretnje NATO-a prvi put, a mozda to nece biti u stanju da jos jednom postignu takav konsenzus.

Na završnoj konferenciji za štampu u Rambujeu, novinarska pitanja upucena Kuku i Olbrajtovoj su pruzila priliku da se pozabave ovim pitanjem, ali oni su ga zaobisli. Rubin je naknadno izvesio novinare da ce vojni pritisak na Beograd ponovo biti vracen posto Albanci poptisu. "Na njima (Albancima) je da ucine (situaciju) crnom ili belom", rekao je Rubin.

Sto se njih tice, ili barem kako je to jasno rekao jedan izvor blizak albanskoj delegaciji, oni ocekuju da dobiju punu podršku za privremeni sporazum. A tada ce pitanje Milosevicevog pristanka, on je insistirao, "biti predato u ruke NATO-a". Medjutim, cutnja ministara po tom pitanju je mnogo govorila. Iako je pretnja bombardovanjem uvek bila prazna i neizvesnog kredibiliteta, sada posto su je sada iskoristili (a kako to vidi Beograd, posto je prebrodjena), tesko je videti koje poluge su ostale kojima bi se Milosevic prisilio da prihvati dogovor. Ako ga nije prihvatio u Rambujeu, sta bi ga moglo prisiliti da ga prihvati nekoliko nedelja kasnije?

Mnogo se pricalo o tajmingu kosovske krize koja se desava pred proslavu pedesetogodisnjice NATO-a ovog proleca. Mnogi analiticari su tvrdili da je glavni motiv Zapada za postizanjem dogovora upravo zelja da se ne pokvare proslave istovremenim izvestajima o krvoprolicu u evropskom komsiluku. Bez sumnje tada ce se mnogo gorovori o 50 godina mira u Evropi. Medjutim, posle Rambujea rizik ogromne nestabilnosti na kontinentu ostaje prilicno visok. Ma kakvi bili rezultati razgovora, praktikujuci proces mira pola veka, izgleda da Alijansa ima jos mnogo toga da nauci.

Anthony Borden je izvrsni direktor IWPR-a.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Albania](#)
[Serbia](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/rambuje-i-posle-proces-mirs-u-praksi>